

Аналіз стану розробки, прийняття та використання хімічних BREFs (європейська та світова практика) та практичні аспекти поступового переходу національних підприємств до впровадження найкращих доступних технологій та методів управління (BATs/НДТМ) в Україні в рамках імплементації Директиви 2010/75/ЄС

*Цільове аналітичне дослідження
(станом на 19.08.2024 р.)*

Розробник: Т.В. Ковеня, директор ДП «Черкаський НДІТЕХІМ»

Тел./факс: 8(0472) 37-31-13

м.т. 050 9945514

E-mail: office@nditekhim.com.ua

WebSite: <http://nditekhim.com.ua>

ЗМІСТ

1. Основна термінологія та поняття, використані в ЦАД.. 4
2. Деякі правові аспекти розробки та прийняття BREFs/BATs в ЄС.. 5
 - 2.1. Директива 2010/75/ЄС.. 5
 - 2.2. Довідкові референтні документи BREFs/ДД НДТМ та висновки BAT/НДТМ.. 6
 - 2.3. Порядок розробки і прийняття довідкових референтних документів BREFs/ДД НДТМ/s та висновків BATs/НДТМ.. 8
3. Аналіз секторальних BREFs/ДД НДТМ, що стосуються хімічної промисловості (хімічні BREFs/ 13
 - 3.1. Секторальні хімічні BREFs/ДД НДТМ та їх статус. 13
 - 3.2. Окремі хімічні BREFs/BATs, їх статус і основні характеристики. 16
 - 3.2.1. Хімічні BREFs/BATs, які мають спеціальні затверджені Імплементативні рішення Європейської Комісії щодо висновків BATs/НДТМ.. 16
 - 3.2.1.1. Виробництво хлор-лугу (BREF/BAT) 16
 - 3.2.1.2. Загальні системи обробки/управління стічними водами та відпрацьованими газами в хімічному секторі 19
 - 3.2.1.3.. Виробництво великих обсягів органічних хімікатів (LVOC) 24
 - 3.2.1.4. Обробка поверхні за допомогою органічних розчинників, включаючи консервацію деревини та дерев'яних виробів за допомогою хімічних речовин. 28
 - 3.2.1.5. Загальні системи управління та очищення відхідних

газів у хімічному секторі 36

3.2.2. Хімічні BREFs, які не мають спеціальних імплементаційних рішень Європейської Комісії щодо висновків BATs (висновки містяться в тексті BREFs в окремих розділах) та перебувають на етапі перероблення (актуалізації) 43

3.2.2.1. Великі обсяги неорганічних хімікатів (LVIC) 43

3.2.2.2. Великі обсяги неорганічних хімікатів – аміак, кислоти та добрива (BREF LVIC-AAF) 44

3.2.2.3 Великі обсяги неорганічних хімічних речовин – промисловість твердих речовин та інших речовин (BREF LVIC-S) 46

3.2.3. Хімічні BREFs/BATs, які не мають спеціальних імплементаційних рішень Європейської Комісії щодо висновків BATs (висновки містяться в тексті BREFs в окремих розділах) 49

3.2.3.1. Виробництво продуктів тонкої органічної хімії 49

3.2.3.2. Виробництво полімерів. 55

3.2.3.3 . Виробництво спеціальних неорганічних хімікатів. 58

4. Аналіз прийняття та впровадження BREFs/ДД НДТМ і BATs/НДТМ в Україні 61

4.1. Деякі загальні положення. 61

4.2. Аналіз чинної нормативно-правової бази. 62

4.2.1. Стан впровадження Директиви 2010/75/ЄС в Україні. 62

4.2.2. Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення». 63

4.2.3. Зміни до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», які стосуються BAT/НДТМ.. 65

4.2.4. Ризики імплементації ЗУ «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» (за даними окремих інституцій) 67

4.2.4.1. Позиція Асоціації професіоналів довкілля (РАЕВ) 67

4.2.4.2. Позиція Європейської Бізнес Асоціації 67

4.2.4.3. Позиція Національної Асоціації добувної промисловості України. 68

4.2.4.4. Позиція Федерації роботодавців України. 68

4.3. Адміністрування прийняття та впровадження BREF в Україні 69

5. Стан впровадження хімічних BREFs/BAT в Україні 73

5.1. Перелік хімічних BREFs/BAT, які повинні бути впроваджені в Україні 73

5.2. Стан перекладу хімічних BREFs в Україні 73

6. Оціночні висновки та деякі аспекти Дорожньої карти щодо імплементація хімічних BREFs/BATs в Україні з метою екомодернізації хімічної промисловості 74

6.1. Оціночні дані щодо діючих європейських хімічних BREFs/BATs станом на серпень 2024 р. 74

6.2. Ключові хімічні виробництва в Україні та секторальні хімічні BREFs/BATs і горизонтальні BREFs/BATs, які визначають найкращі доступні технології для цих секторів та виробництв 78

6.3. Пріоритетна послідовність європейських хімічних BREFs/BATs, які доцільно імплементувати в Україні 82

7. Світовий досвід впровадження BREFs/BATs. 86

7.1. Деякі загальні дані 86

[7.2. Чехія. 86](#)

[7.3. Польща. 89](#)

[7.4. Ізраїль. 93](#)

[7.6. Індія. 93](#)

[7.7. В'єтнам.. 94](#)

[7.8. Китай. 94](#)

[7.9. Південна Корея. 94](#)

[7.10. США.. 94](#)

Аналітична оцінка ситуації у хімічній промисловості України та на внутрішньому товарному ринку хімічної продукції за підсумками січня-вересня 2024 року. Аналітичне дослідження

Розроблене на основі доступних та репрезентативних статистичних даних (Держстату України, територіальних органів Держстату України, Державної митної служби України та ін.), власних експертних оцінок та розрахунків, публічних даних ЗМІ, корпоративних сайтів компаній, комунікативної інформації.

Заклучна версія станом на 30.09.2024

Розробник: Т.В. Ковеня, директор ДП «Черкаський НДІТЕХІМ»

За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ» (з урахуванням даних Держстату України), станом на 01.09.2024 в хімічній промисловості (виробництво хімічних речовин та хімічної продукції, гумових і пластмасових виробів) функціонує з різним режимом завантаження виробничих потужностей близько **3600 економічно активних підприємств**.

Кількість зареєстрованих підприємств в хімічній промисловості (основні коди КВЕД 20+22) станом на 01.01.2024 складала, за даними Держстату, 7650 підприємств. Станом на 01.09.2024 цей показник принципово не змінився та залишився на рівні 7500 підприємств (КВЕД 20+22).

Отже, відсоток підприємств галузі, які функціонували та були економічно активними у вересні 2024 року становив близько 50% (від кількості зареєстрованих підприємств).

Слід зазначити, що найбільша кількість підприємств функціонує станом на вересень 2024 року в таких сегментах (структурна частка,%):

- виробництво будівельних виробів із пластмас – 15%,
- виробництво тари з пластмас -12%,
- виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас – 9%,
- виробництво добрив і азотних сполук – 8%,
- виробництво ЛКМ – 6%,
- виробництво гумових виробів -6%

У регіональному зрізі найбільша кількість економічно активних підприємств розміщена в м. **Київ (840 підприємств), Дніпропетровській області (490 підприємств), Київській області (370 підприємств).**

Основну частку виробництва галузевої продукції забезпечують

середні (46-55%) та малі і мікро-підприємства (21-31%).

Виключеннями є сегменти азотних сполук і азотних добрив (частка продукції великих підприємств – 63%) та шин (частка продукції великих підприємств – 87%).

В 2024 р. вперше з початку широкомасштабних воєнних дій відновився процес **великої і малої приватизації хімічних підприємств.**

В поточному році ФДМУ на продаж виставлені пакети акцій 17 підприємств енергетичної та харчової галузей, видобувної, хімічної та переробної промисловості, машино- та приладобудування та інші. Серед них: **АТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія», ВАТ «Одеський припортовий завод», ВАТ «Суміхімпром», АТ «Оріана», АТ «Смоли» та ін.**

Триває також процес з аукціонного продажу хімічних підприємств, які належали російським власникам, хоча такі аукціони досить часто не відбуваються.

За підсумками **січня-березня 2024 р.** індекс товарного виробництва у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції порівняно з аналогічним періодом 2023 року, збільшився на 10,7% та становив 110,7%, гумових та пластмасових виробів – на 12,2% та становив 111,2%

За підсумками **січня-червня 2024 р.,** індекс товарного виробництва у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції, порівняно з аналогічним періодом 2023 року, виріс на 4% та становив 104%, гумових та пластмасових виробів – на 7,5% та становив 107,7%.

За підсумками **січня-вересня 2024 р.,** індекс товарного виробництва у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції порівняно з аналогічним періодом 2023 року, за розрахунками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», збільшився на 8-10% та становив 108-110%, гумових та пластмасових виробів – на 13-14% та становив відповідно 113-114%.

Окрім сектору основної хімії, усі інші сектори у січні-вересні 2024 р. мали приріст індексів товарного виробництва від 6 до 15%.

На динаміку індексів товарного виробництва певний вплив, хоча і не визначальний, мала статистична база за аналогічний період 2023 року, яка у другому – третьому кварталі 2023 р. була вкрай нестабільною.

У 2024 році в хімічній промисловості України тривають процеси **адаптації та стабілізація роботи підприємств**, хоча водночас продовжує діяти значна кількість факторів невизначеності та негативних чинників, які впливають на ситуацію в хімічній галузі, а саме:

- *триваючі військові дії і ракетні обстріли, фізичне руйнування та безпекове призупинення діяльності значної частини ключових підприємств, відсутність урядових рішень щодо відновлення роботи деяких підприємств, активи яких перебувають під арештом та ін.;*
- *суттєвий ріст (та/або волатильність) цін на певну частину складових собівартості хімічної продукції (електроенергія, вартість обладнання, сировини, перевезень тощо);*
- *нестабільність замовлень (попиту), функціонування значної частини підприємств без довгострокових контрактів (часовий лаг замовлень на більшості хімічних підприємств становить 2-3 місяці);*
- *відсутність достатніх обігових коштів, фінансових та кредитних ресурсів;*
- *ускладненість логістичних внутрішніх та зовнішніх поставок, торгівельна прикордонна криза (як експорту, так і імпорту сировини і напівсировини);*
- *обмеженість та нестабільність в поставках електроенергії;*
- *відтік персоналу та проблеми з його ротацією (і виробничого, і інженерно-технічного, і управлінського персоналу) тощо.*

За таких умов, все ще триває «рваний» режим роботи багатьох підприємств.

Рівень завантаження виробничих потужностей більшості економічно активних хімічних підприємств є нижчою від 50%, на повну потужність в хімічній галузі працює не більше 10-15% великих та середніх підприємств, які забезпечують майже 80% випуску товарної продукції у виробництві хімічної продукції та хімічних речовин.

Найбільш критичним все ще залишається фактор зниження попиту та обсягів збуту продукції (через падіння та нестабільність платоспроможного попиту), можливість утримання конкурентних цін на кінцеву товарну продукцію через високу волатильність цін на сировину та енергоресурси і значні обсяги конкуруючого імпорту.

В кінці травня-на початку червня, а потім в липні-серпні 2024 р. через руйнування значної частини електричної генерації відновилися **погодинні відключення від подачі електроенергії для значної частини промислових підприємств, були внесені зміни до Положення про особливості імпорту електричної енергії в Україну в умовах воєнного стану.**

Значне ускладнення в роботу промислових підприємств вніс фактор **активного відтоку кваліфікованої робочої сили за рахунок посилення мобілізації.**

Два останні фактори спричинили негативний вплив на діяльність підприємств, які в 2023 р. частково відновили і стабілізували своє виробництво.

Все ж відносно стабільно продовжують функціонувати хімічні підприємства, які виробляють ліквідну сировину та напівсировину (особливо мінеральну, експортоорієнтовані продукти неорганічної та органічної хімії, декстрини, казеїни та казеїнати, жирні амінокислоти тощо), а також **споживчу продукцію нееластичного та стабільного попиту** (гумові вироби, пластмасові вироби, мило, синтетичні м'ячі засоби, ефірні

олії, косметичні та парфумерні вироби, добрива та засоби захисту рослин та ін.). В сегменті гумових виробів стабільно функціонує та прогресує у випуску новаторської та інноваційної продукції ТОВ «Київгума».

Загалом у третьому кварталі поточного року стабільно працювали два основні підприємства по випуску азотних добрив (аміачна селітра, КАС, карбамід, аміачна вода), а також ще 8 підприємств, які вивели на ринок певні обсяги КАС та інших азотовмісних гомогенних та спеціальних добрив.

Стабільно функціонують також хімічні підприємства, які виконують **оборонні замовлення або ж випускають продукцію для відновлювальних робіт** (гумові та пластмасові вироби, будівельні пластмасові вироби, текстильні хімічні матеріали, хімічні речовини подвійного призначення тощо).

Відносну стабільність демонструють також компанії, які є партнерськими або афілійованими з європейськими або іншими іноземними компаніями, мають спільні технологічні ланцюжки та здійснюють стабільні експортні поставки.

Суттєвих змін у структурі внутрішнього товарного виробництва у поточному році порівняно з попереднім роком не відбулося. Частка пластмасових та гумових виробів в структурі товарного виробництва уповільнено росте і сумарно становить вже 54%.

*За експериментальними розрахунками Держстату України, індекс **внутрішнього обороту** у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції (2016=100%), скоригований на ефект календарних днів на **червень 2024 р. склав 152%**, у виробництві гумових та пластмасових виробів – **231,4%**. Аналогічні показники **зовнішнього обороту** становлять у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції (2016=100%) становлять **72,4%**, у виробництві гумових та пластмасових виробів – **237,6%**.*

Водночас індекси промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами (ОПГ), з усуненням сезонних коливань (календарного та сезонного) склали станом на червень

2024 р. у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції (2016=100%) 51,3%, у виробництві гумових та пластмасових виробів (2016=100%) 76,2%. **Це досить критичні показники.**

За оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», **загальний обсяг реалізації хімічної продукції в Україні у січні-вересні 2024 року** склав у д.ц. близько 111,5 млрд.грн. (січень-вересень 2023 р. – 102,7 млрд. грн.), у т.ч. у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції – 53,5 млрд.грн (січень-вересень 2023 р. – 51 млрд. грн), гумових та пластмасових виробів – 58 млрд.грн (січень-вересень 2023 р. – 51,7 млрд. грн.).

Обсяг реалізації хімічної продукції національного виробництва **на внутрішній товарний ринок** склав у січні-вересні 2024 р., за попередніми даними, 84,4 млрд грн (у доларовому еквіваленті 2,14 млрд.дол. США при імпорті 7,32 млрд.дол. США). Частка національної продукції на внутрішньому хімічному ринку становила в аналізований період, за попередніми розрахунками, 23%.

При цьому індекс цін у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції становив, за оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», у січні-вересні 2024 р. 106%, у виробництві гумових та пластмасових виробів – 112%.

Втрати продаж у січні-вересні 2024 р. у фізичному вимірі у половині товарних груп хімічної продукції порівняно з аналогічним періодом 2023 р. становили від 8 до 10%, водночас в іншій половині сегментів спостерігався приріст обсягів продажу, хоча і з невеликою динамікою приросту – 3-5% (у розрізі секторів оцінка неоднозначна).

Частка **пластмасовий виробів** у структурі галузевого виробництва наблизилась до 50%, найближчий за структурною часткою **сектор основної хімії, первинних пластмас, добрив і азотних сполук** займає у структурі галузевого виробництва нішу в 26%.

Водночас в структурі реалізації галузевої продукції на експорт частка пластмасовий виробів становить 38%.

Індекс доступності хімічної продукції повсякденного споживчого попиту (СМЗ, косметична продукція, засоби для чищення, засоби автохімії, добрива, пестициди та інші агрохімікати для присадибних ділянок, ЛФМ для роздрібної торгівлі, пластмасові та гумові вироби для побутового використання) *стабілізувався та продовжує уповільнено рости.*

У січні-вересні 2024 р. цей показник порівняно з аналогічного періодом 2023 р. виріс на 9-12% у вартісних показниках завдяки відносній стабілізації платоспроможного попиту на хімічні продукти щоденного вжитку, певному уповільненні скорочення кількості населення, росту мінімальної та середньої заробітної плати, розширенню асортиментної пропозиції та ін.

Обсяги зовнішньоторговельних поставок хімічної продукції в січні-вересень 2024 р. склали, за попередніми оцінками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», **майже 8 млрд. дол. США** та несуттєво збільшилися (на 4%) порівняно із аналогічним періодом 2023 р. (січень-вересень 2023 р. – 7,7 млрд. дол. США).

Основний приріст зовнішньоторговельних поставок хімічної продукції забезпечили **імпортні поставки.**

Частка імпорту у структурі зовнішньої торгівлі хімічною продукцією в січні-вересні 2024 р. виросла **порівняно з аналогічним періодом 2023 р. та становить 95%** при негативному зовнішньоторговельному сальдо (-) 6,63 млрд. дол. США, яке збільшилось порівняно з січнем-вереснем 2023 р. на 290 млн. дол. США (січень-вересень 2023 р. – (-) 6,34 млрд. дол. США).

Таким чином, у поточному році (січень-вересня 2024 р.) рівень покриття експортом імпорту хімічної продукції залишається на рівні 9%.

Обсяги експортних поставок хімічної продукції із України у січні-вересні 2024 р., склали, за попередніми даними, у вартісних показниках **685 млн. дол. США** та залишилися на рівні

аналогічного періоду попереднього року (січень-вересень 2023 р. – 682 млн. дол. США).

Загалом **середньомісячний експорт хімічної продукції** із України у січні-вересні 2024 р. склав 76 млн. дол. США, таким же був цей показник і у січні-вересні 2023 р.

Водночас слід зауважити, що у поточному році спад експортних поставок хімічної продукції спостерігався більш відчутно у вартісних показниках, у фізичних показниках експортні поставки скоротилися більш уповільнено або ж навіть показали певний приріст через волатильність цінової динаміки та зниження цін на частину хімічної продукції. Така тенденція спостерігалася в частині товарних груп та видів хімічної продукції.

Лінійність фізичних та вартісних показників експортних поставок хімічної продукції у поточному році практично відсутня.

Водночас загалом експортні поставки хімічної продукції з України в 2024 р. у **помісячному зрізі у вартісних показниках** були вкрай нестабільні через логістику та ускладненість і триваючу зміну транспортних коридорів.

Індекси середніх експортних цін на хімічну продукцію, експортовану з України у поточному році, загалом знизилися порівняно з 2023 р., хоча амплітуда зниження була нерівномірною при збереження досить високого рівня волатильності цін.

Загалом найбільш відчутне зниження цінових експортних індексів у поточному році спостерігалася *на пластмасові та гумові вироби (вибірково), хімічні волокна, білкові речовини, СМЗ, мило.*

Підвищувальні цінові індекси спостерігалися, по суті, лише в двох сегментах – експорті парфумерно-косметичної продукції, ефірних олій, а також в частині видів продукції органічної хімії (діаграма 7).

Однак загалом цінові індекси в 2024 р. на експортовану хімічну продукцію **мали виражений волатильний характер та понижувальні тренди**. Підвищені експортні ціни були хронологічно та секторально обмеженими.

Основна тенденція експорту хімічної продукції з України у січні-вересні 2024 р. – *обмеженість та нестабільність експортних поставок азотних добрив (регулятивний фактор), продукції неорганічної хімії, продукції органічної хімії, барвників та ЛФМ на фоні відносно стабільного експорту пластмасових виробів, гумових виробів, парфумерно-косметичної продукції, мила та СМЗ тощо.*

У довоєнний період основними експортними продуктами національного хімпрому в останні роки були: аміак, діоксид та карбід кремнію, каустична сода, вуглеводні (пропілен, бензол), технічний вуглець, азотні добрива, поліетилен, ПВХ, етилацетат, ПЕГ, пігментний діоксид титану, деякі поліефірні смоли, окремі види виробів із пластмас та гуми, казеїн, декстрини, промислові жирні кислоти.

Сумарно названі товарні хімічні продукти становили близько 75-80% кумулятивного експорту.

Однак у воєнний період названий перелік хімічного експорту *критично «обмілів» і фізично, і вартісно, і асортиментно через логістичні та транспортні перепони, проблеми з сировиною, призупинення або ж нестабільне функціонування значної частини хімічних виробництв тощо.*

Слід зазначити, що у **січні-серпні поточного року** порівняно з аналогічним періодом 2023 р. найбільш суттєво у **фізичному вимірі** виросли обсяги експортних поставок технічного вуглецю (в три рази), бензолу (в 3,8 рази), лецитинів (на 30%), СМЗ (в 2,1 рази), інсектицидів (на 35%), шин та покришок пневматичних гумових нових (в 1,6 разів).

Загалом у вартісних показниках експорт виробів із пластмас виріс у січні-серпні 2024 року порівняно з аналогічним

періодом 2023 року з 177 до 192 млн. дол. США.

У січні-серпні 2024 році близько 75% у структурі хімічного експорту склав досить вузький перелік товарних продуктів та товарних груп, а саме:

- технічний вуглець (7%)
- бензол (5%)
- реагенти діагностичні (5%)
- окремі види пластмасових виробів – БОПП, покриття, транспортна та пакувальна тара, трубні полімерні вироби, будівельні вироби із пластмас (32%)
- казеїн та казеїнати (5%)
- лецитин та інші жирні кислоти і спирти (9%)
- гумові вироби (6%).

Проведений аналіз показав, що експортні поставки хімічної продукції із України у вартісних показниках утрималися у значній мірі за рахунок відновлення **експорту коксохімічного бензолу**, частка якого у кумулятивному вартісному експорті в січні-серпні 2024 р. склала 5% (32 тис.т на суму 29 млн. дол. США).

Хоча до кінця 2024 р. навряд чи суттєво зміниться структура товарного експорту. Загалом слід констатувати, що без відновлення довоєнного експорту **азотних добрив, продукції органічної хімії**, експортні поставки товарної продукції у контексті валових показників хімічного експорту національного хімпрому **відчутно не збільшаться.**

Імпортні поставки хімічної продукції в Україну склали у вартісному вимірі в січні-вересні 2024 р., за попередніми оцінками, **7,3 млрд. дол. США** та показали відносно суттєве збільшення обсягу поставок на 4,3% у вартісному вимірі порівняно з січнем-вереснем 2023 р. (7,0 млрд. дол. США).

Знову ж таки варто взяти до уваги ціновий чинник. Динаміка збільшення імпорتنих поставок хімічної продукції у фізичному вимірі є суттєво вищою (середній приріст – до 10-17%).

Середні місячні обсяги імпорту хімічної продукції в Україну склали у січні-вересні 2024 р. 811 млн. дол. США, тоді як аналогічний показник за підсумками січня-червня 2023 р. становив 778 млн. дол. США.

Загалом у поточному році імпортні поставки, хоча і мали загальний тренд до зростання (особливо у березні-квітні 2024 р.), все ж були нестабільними та у помісячному зрізі знизилися у травні-вересні.

Основна причина – нестабільність логістичних маршрутів та прикордонних перевезень на західних кордонах. Все ж порівняно з 2022-2023 рр., динаміка росту імпорту хімічною продукції в Україну в березні-липні 2024 р. була більш впевненою.

Загалом триває **фронтальне і диверсифіковане збільшення обсягів імпортних поставок**, як у вартісному, так і особливо у фізичному вимірі.

Слід зазначити що динаміка росту/спаду імпортних поставок хімічної продукції в січні-вересні 2024 р. у вартісних та фізичних показниках, як і в експорті, **не була лінійною через волатильність цін.**

Аналіз показав, що динаміка росту обсягів імпортних поставок у **фізичному вимірі суттєво випереджала аналогічну динаміку росту вартісних показників.**

Динаміка індексів фізичного імпорту хімічної продукції в Україну в поточному році мала стабільну прирістну динаміку. Середній індекс фізичного імпорту хімічної продукції в Україну склав в аналізованій період від 85 до 215% порівняно з аналогічним періодом 2023 р. та був досить волатильним в залежності від періоду та виду хімічної продукції.

У сегменті **продукції органічної та неорганічної хімії** найбільш активно ріс фізичний імпорт *соляної кислоти (112%, тут і далі – порівняльні дані обсягів імпорту хімічної продукції в січні-серпні 2024 р. у фізичному вимірі щодо аналогічного періоду*

2023 р.), сірчаної кислоти (в 1,9 разів), каустичної соди (106%), кальцинованої соди (114%), сульфатів магнію, алюмінію (128%), гіпохлоритів (129%), пероксиду водню (138%), оцтової та інших монокарбонових кислот (108%), ортофталатів (122%), карбонових кислот (138%), метанолу, МТБЕ (в 4 рази) та ін.

В сегменті добрив **імпорт азотних добрив у фізичному вимірі в січні-серпні 2024 р.** зменшився порівняно з аналогічним періодом 2023 р. на 1% та склав **887 тис.т у ф.в.** Разом з тим, у вартісних показниках обсяги імпорту азотних добрив зменшилися на 50%.

Водночас в аналізований період майже на 26% виросли імпорتنі поставки комплексних добрив (810 тис.т), майже на 20% – поставки гомогенних калійних добрив (106 тис.т).

У фізичному вимірі кумулятивні поставки первинних пластмас в Україну в січні-серпні 2024 р. порівняно з аналогічним періодом 2023 р. виросли на 7% до 645 тис.т (у вартісних показниках обсяги імпорту первинних пластмас збільшились на 3% та склали 887 млн. дол. США).

З найбільш активною динамікою у поточному році зростають поставки в Україну полістиролу (116%, тут і далі – порівняльні дані обсягів імпорту хімічної продукції в січні-серпні 2024 р. у фізичних показниках щодо аналогічного періоду 2023 р.), ПЕТ (122%), акрилатів (112%), ПВХ (108%), іонообмінних смол (128%), поліамідів (135%) та ін. Слід зазначити, що у третьому кварталі поточного року, незважаючи на сезонний чинник, динаміка імпорتنих поставок у даному сегменті суттєво знизилась (у певній мірі така тенденція була обумовлена мінливістю ситуації в енергопостачанні).

В сегменті **кінцевої товарної продукції у січні-серпні 2024 р.** порівняно з аналогічним періодом 2023 р. суттєво виросли фізичні поставки *барвників (119%), лакофарбових матеріалів на водній (117%) та органічній основі (113%), СМЗ (113%), готових клеїв (112%), пестицидів (128%), запашних речовин (107%),*

фотопластинок та фотоплівок (147%) та ін.

Водночас в частині товарних груп косметичних та парфумерних виробів у поточному році спостерігається зменшення поставок у фізичних показниках (на 12-22%). Загалом вартісні обсяги імпорту косметичних та парфумерних виробів за підсумками січня-серпня 2024 р. склали 562 млн. дол. США та виросли порівняно з аналогічним періодом 2023 р. на 10%.

Найбільш значиме місце у структурі хімічного імпорту у січні-серпні 2024 р. займали наступні хімічні продукти (товарні групи), які кумулятивно становили більше 80% у структурі хімічного імпорту:

- *вироби із пластмас (15%),*
- *первинні пластмаси (14%)*
- *засоби захисту рослин (10%)*
- *каучук і гумові вироби (4,5%)*
- *косметична та парфумерна продукція (9%)*
- *комплексні добрива (8%)*
- *продукція органічної хімії (5%)*
- *азотні добрива (5%),*
- *продукція неорганічної хімії (3,5%)*
- *СМЗ (4%)*
- *ЛФМ та барвники (4%).*

Слід зазначити, що у структурі хімічного імпорту в Україну в січні-серпні 2024 р., порівняно з аналогічним періодом 2023 р., відбулося певні зміни, зокрема, збільшилася частка імпорту виробів із пластмас, первинних пластмас, каучуку та гумових виробів, косметичної та парфумерної продукції, комплексних добрив та ін.

Середні імпорتنі ціни на хімічну продукцію у поточному році порівняно з 2023 роком знизилися на значну частину сировини та кінцевої продукції, яка імпортується в Україну (зокрема, на первинні пластмаси та вироби із пластмас, азотні добрива, комплексні добрива, продукцію органічної та неорганічної

хімії, каучук та гумові вироби, білкові речовини та ін.).

Індекс цін в названих сегментах хімічного імпорту становив у січні-квітні від 60 до 98%, однак, починаючи з травня 2024 р., відновив свій ріст.

Основна тенденція в ціновій кон'юнктурі на імпорتنу продукцію – йде пошук більш здешевленого продукту прийнятної якості та більш оптимальних логістичних маршрутів.

Внутрішнє споживання хімічної продукції в Україні у січні-вересні 2024 року склало, за попередніми розрахунками ДП «Черкаський НДІТЕХІМ», у доларовому еквіваленті **9,45 млрд. дол. США** та знизилося порівняно з аналогічним періодом 2023 р. на 4% (січень-вересень 2023 р. – 9,76 млрд. дол. США).

У доларовому еквіваленті порівняно з аналогічним періодом 2023 року внутрішній ринок хімічної продукції зменшився майже на 300 млн. дол. США

У гривневому еквіваленті цей показник склав у січні-вересні 2024 р., за попередніми даними, **373 млрд. грн.** та збільшився порівняно з аналогічним періодом 2023 р. на 4,5%, у гривневому обрахуванні розрахункова ємність внутрішнього хімічного товарного ринку виросла майже на 16 млрд.грн.

[Завантажити повний текст](#)

**Квартальні та річний
моніторинг стану**

національного хімпрому та внутрішнього товарного ринку хімічної продукції. Зміни. Тенденції. Проблеми. Ризики. Кварт. випуск (3 квартал 2024 р.)

Товарне виробництво. Реалізація. Зовнішня торгівля. Внутрішня торгівля та споживання. Короткий секторальний аналіз. Ціновий аналіз.

Інвестиційний моніторинг.

Тенденції. Проблеми. Втрати від воєнних дій. Аналітичні висновки та прогнозна оцінка

Композитні матеріали (склопластики, скловолокна) для виробництва виробів (балок, конструкцій, листів), ринок в Європі, існуючі

системи сертифікації виробів, обладнання для виробництва. Аналіз можливостей застосування в хімічній промисловості

Композитні матеріали на основі склопластиків, скловолокна. Асортиментний ряд ліквідних продуктів перероблення. Ринок Європи (оглядово), України. Технології. Обладнання. Сертифікація.

Великі біогазові установки на біовідходах зброджування зернових. Огляд виробників. Орієнтовні терміни застосування. Під ключ із продуктами: очищений біогаз, CO₂, органомінеральні добрива.

Види біовідходів зброджування зернових та продуктивність біогазової установки з їх використання. Технологічні

особливості функціонування великих біогазових установок на біовідходах зброджування зернових провідних європейських компаній-ліцензіарів (вибірковий перелік). Комерційно впроваджені проекти і проекти на стадії реалізації.

Сучасна ситуація щодо створення і функціонування біогазових установок. Технологічні аспекти виробництва біогазу на відходах зброджування зернових на біовідходах зброджування зернових в Україні.

Ключові поточні тенденції і перспективи комерційного впровадження великих біогазових установок на відходах зброджування зернових в Україні

Новітні проєкологічні технології в хімічній промисловості (рівень Індустрії 4.0). Ліцензіари. Практичний досвід впровадження у світовому хімпромі та можливості використання його в Україні.

Розвиток Індустрії 4.0 у контексті промисловості. Світовий досвід (позитив, недоліки, вузькі місця). Основні напрямки, підходи, інструменти, сфери дії Індустрії 4.0. в хімічній промисловості та впровадженні технологічних інновацій.

Світовий практичний досвід.

Практичний досвід компаній – лідерів світової хімічної промисловості в контексті впровадження ними інноваційних технологій на базі інструментів Індустрії 4.0.

Можливості та напрямки впровадження досвіду та інструментів Індустрії 4.0. для технологічної модернізації національного хімпрому.

Технологічний ланцюжок отримання органічних напівпродуктів із поліетилену. Можливість та доцільність створення в Україні таких виробництв.

Сучасні технології отримання органічних напівпродуктів із поліетилену (композиції поліетилену з мінеральними наповнювачами, севілен, етилен-альфа-олефінові співполімери, співполімер етилену з пропіленом, хімічно модифікований поліетилен (хлорований поліетилен, хлорсульфований поліетилен, інші), поліетиленовий віск

Стан виробництва та ринку в Україні. Можливість та доцільність створення в Україні таких виробництв.

Огляд структурної схеми хімічної промисловості Китаю в розрізі існуючих напрямків і потужностей. Аналіз та можливості запозичення досвіду у контексті національного хімпрому України

Макроекономічні показники хімічної промисловості Китаю. Ключові показники функціонування хімічної промисловості та хімічного ринку в КНР в 2020-2024 рр. Детальні інституційні, інвестиційні, виробничі, зовнішньоторговельні, структурні аспекти функціонування національного хімпрому Китаю. Програми та практика сучасної технологізації хімічних виробництв. Принципи функціонування хімічних промислових парків. Стратегування, реструктуризація виробничих потужностей.

Ринок

КОКСОХІМІЧНОГО

неочищеного бензолу в Україні. Технології очищення коксохімічного бензолу. Ціни бензолу в Україні та світі.

Сучасні промислові методи виробництва бензолу з кам'яновугільної сировини, каталітичним риформінгом нафтових фракцій, зі смоли піролізу. Технології очищення кам'яновугільного сирого бензолу та його фракцій від ненасичених і сірковмісних сполук у промисловості.

Аналіз європейського ринку бензолу, основні компанії-виробники. Цінова кон'юнктура. Стан виробництва і внутрішнього ринку коксохімічного сирого бензолу в Україні.

Внутрішній ринок поліуретанів (ПУ) з оглядовою оцінкою світового товарного ринку ПУ. Технології виробництва поліуретанів та синтетичних клеїв на основі ПУ

Загальна характеристика та сфери застосування поліуретанів. Баланс та структура внутрішнього споживання ППУ в Україні.

Стан виробництва та основні виробники ППУ в Україні. Фактичний

стан та оціночний прогноз ринку ПУ та продуктів перероблення в Україні.

Світовий ринок ПУ, тенденції, вплив на внутрішній ринок ППУ. Ринкові прогнози.

Загальна характеристика сировинних компонентів та їх вплив на ринок ПУ і ППУ (по ланцюжкам). Споживчі ніші (клеї, ЛФМ, волокна, тканини). Технології перероблення.